

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش
تعلیم و تربیت اسلامی

الگوی تربیتی امام علی (علیه السلام)

و

ارزیابی عملکرد معلمان دبیرستانهای شهر کرمان بر اساس آن الگو

استاد راهنما :

دکتر حمیدرضا علوی

استاد مشاور :

دکتر یدالله جوادی

مؤلف :

فاطمه سرچشمه پور

تیرماه ۱۳۸۹

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط درجه کارشناسی ارشد به

گروه علوم تربیتی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچگونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

دانشجو: فاطمه سرچشمه پور

استاد راهنما: دکتر حمیدرضا علوی

استاد مشاور: دکتر یدالله جوادی

دور ۱:

دور ۲:

معاونت پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده:

حق چاپ محفوظ و مخصوص به دانشگاه شهید باهنر کرمان است.

تقدیم به :

پویندگان علم و معنویت

تشکر و قدردانی :

با حمد و سپاس خداوند متعال که بشر را جرعه نوش باده معرفت گردانید و به نور علم و بصیرت برتری داد و با تشکر و قدردانی از همه کسانی که در کسب علم و معرفت مشوق و هدایت گر من بوده اند مخصوصاً پدر و مادرم که از کودکی مرا در این مسیر قرار دادند و همسر بزرگووارم که یکی از مشوقین اصلی من بوده اند، و همچنین با تقدیر و تشکر از اساتید محترم، از جمله آقایان دکتر علوی، دکتر رسمتی نسب، دکتر جوادی، دکتر منظری توکل که در طی تحصیل در دوره کارشناسی ارشد، درسهای زیادی از ایشان فرا گرفتم، مخصوصاً جناب آقای دکتر علوی، که استاد راهنمای این پایان نامه، بوده اند و با راهنمایی های بسیار ارزشمندشان باعث قوت و قوام بخشیدن به بحث گردیدند و جناب آقای دکتر جوادی که زحمت مشاوره این پایان نامه را قبول کردند و با راهنمایی های خود اینجانب را در انجام این پایان نامه یاری رساندند.

چکیده:

هدف از انجام این تحقیق، تدوین الگوی تربیتی مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) و ارزیابی عملکرد معلمان دبیرستانهای شهر کرمان بر اساس آن الگو بوده است. به منظور وصول به این هدف ابتدا الگوی تربیتی حضرت علی (علیه السلام) (اهداف تربیتی، مبانی تربیتی، اصول تربیتی، روشهای تربیتی، محتوای درسی، شیوه های تدریس، نحوه ارزشیابی، رابطه معلم و شاگرد)، تنظیم و تدوین گردید و سپس برای بررسی میزان هماهنگی عملکرد معلمان با این الگو ابتدا پرسشنامه ای طراحی گردید که روایی آن حدود ۰/۸۲ و پایایی آن حدود ۰/۹۷ بوده است و توسط ۲۷۰ نفر از معلمان مقطع دبیرستان تکمیل گردید و با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون های t، دو جمله ای، داده های جمع آوری شده تجزیه و تحلیل گردید و نتایج زیر حاصل شد.

عملکرد ۷۳ درصد معلمان هماهنگ با الگوی تربیتی حضرت علی (علیه السلام) می باشد و این هماهنگی در مورد اهداف ۳۰ درصد، در رابطه با مبانی آموزشی ۶۲ درصد، در رابطه با اصول تربیت ۵۰ درصد، در مورد روشهای تربیت ۷۰ درصد و شیوه های تدریس ۴۸ درصد، محتوای درسی ۳۶ درصد، نحوه ارزشیابی ۴۲ درصد، در مورد رابطه معلم و شاگرد ۴۲ درصد بوده است.

کلید واژه ها:

اهداف، مبانی، اصول و روشهای تربیت، محتوای درسی، روشهای تدریس، ارزشیابی، رابطه معلم و شاگرد، الگوی تربیتی امام علی (علیه السلام)، عملکرد معلمان.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات طرح

مقدمه.....	۲
۱-۱- بیان مسئله.....	۳
۲-۱- ضرورت انجام تحقیق.....	۷
۳-۱- اهداف تحقیق.....	۱۰
۴-۱- سئوالهای تحقیق.....	۱۱
۵-۱- تعریف متغیرها و اصطلاحات تحقیق.....	۱۳

فصل دوم: پیشینه تحقیق

مقدمه.....	۱۸
۱-۲- مبانی نظری.....	۱۸
۱-۱-۲- تعاریف تعلیم.....	۱۹
۲-۱-۲- تعاریف تربیت.....	۱۹
۴-۱-۲- فلسفه.....	۲۲
۴-۱-۲- رابطه فلسفه و تربیت.....	۲۳
۵-۱-۲- هستی شناسی و تأثیر آن بر تربیت.....	۲۴
۶-۱-۲- شناخت شناسی و تأثیر آن بر تربیت.....	۲۵
۷-۱-۲- ارزش شناسی و تأثیر آن بر تربیت.....	۲۵
۸-۱-۲- الگو.....	۲۶
۹-۱-۲- الگوی تربیتی.....	۲۷
۱۰-۱-۲- حضرت علی (علیه السلام).....	۲۷
۱۱-۱-۲- الگوی تربیتی در سخنان حضرت علی (علیه السلام).....	۳۱
۱۲-۱-۲- ارزیابی عملکرد معلمان با توجه به الگوی تربیتی ارائه شده از حضرت علی (علیه السلام).....	۳۲
۱۳-۱-۲- الگوی تربیتی از دیدگاه صاحب نظران تربیتی.....	۳۲

- ۳۳..... اهداف تعليم و تربيت از ديدگاه صاحب نظران تربيتي
- ۴۲..... مباني ، اصول ، روشهاي تربيت از ديدگاه صاحب نظران تربيتي
- ۴۴..... مباني تعليم و تربيت از ديدگاه صاحب نظران تربيتي
- ۵۰..... اصول تعليم و تربيت از ديدگاه صاحب نظران تربيتي
- ۵۸..... روشهاي تعليم و تربيت از ديدگاه صاحب نظران تربيتي
- ۷۲..... محتوای درسی
- ۷۴..... هدف اول تحقيق
- ۷۴..... ۱-۲-۱۴- الگوي تربيتي امام علي (عليه السلام)
- ۷۵..... اهداف تعليم و تربيت از منظر حضرت علي (عليه السلام)
- ۷۸..... مباني تعليم و تربيت از ديدگاه حضرت علي (عليه السلام)
- ۷۸..... شناخت انسان
- ۸۰..... انسان واجد عقل است
- ۸۱..... انسان دارای عواطف و هیجانهای گوناگونی است
- ۸۱..... انسان ضعیف و دارای محدودیت است
- ۸۲..... ظرفیت و وسع انسانها مختلف است
- ۸۳..... تطور و مراحل رشد انسانها
- ۸۳..... اصول تربيتي از ديدگاه حضرت علي (عليه السلام)
- ۸۳..... اصل اعتدال
- ۸۵..... اصل استفاده از قوه تعقل
- ۸۶..... اصل استفاده از هیجانهای متربی
- ۸۷..... اصل تسهیل و مسامحت و اصل مداومت
- ۸۹..... اصل تمکن و رعایت تفاوت های فردی
- ۹۰..... اصل تدرج
- ۹۲..... روشهای مورد نظر امام علي (عليه السلام) در تعليم و تربيت
- ۹۲..... روش الگویی
- ۹۵..... روش استفاده از استدلالهای عقلي
- ۹۶..... روش تبیین دقیق مسائل
- ۹۷..... روش پاسخ دادن به سئوالهای متربی

۹۸.....	روش استفاده از تفکر متربی
۹۸.....	روش کمک به خوب دیدن و خوب شنیدن متربی
۹۹.....	روش انذار و تبشیر
۱۰۰.....	روش تشویق و تنبیه
۱۰۲.....	روش سهولت در تکلیف
۱۰۳.....	روش مدارا و ملایمت در تربیت
۱۰۴.....	روش مسامحه و چشم پوشی از اشتباهات
۱۰۵.....	روش مداومت و تکرار
۱۰۷.....	روش رعایت همزبانی و همسطحی با متربی
۱۰۸.....	روش استفاده از تمثیل و تشبیه
۱۰۸.....	روش تکلیف به قدر وسع
۱۰۹.....	روش رعایت عدالت در مجازات و تنبیه
۱۱۰.....	روش تناسب مطالب با میزان رشد و فهم متربی
۱۱۲.....	محتوای آموزشی از دیدگاه حضرت علی (علیه السلام)
۱۱۲.....	اصول ضروری در گزینش محتوا
۱۱۲.....	اصل سودمندی محتوا و اصل احتیاج
۱۱۳.....	اصل اولویت بندی محتواها
۱۱۳.....	اصل هماهنگی محتوای درسی با شرایط زندگی و نیازهای هر زمان خاص
۱۱۵.....	انواع محتواهای آموزشی
۱۱۵.....	محتوایی در مورد « معرفت نفس »
۱۱۵.....	محتوایی در مورد « معرفت کائنات »
۱۱۶.....	محتوایی در مورد شناخت نسبت به مردم
۱۱۶.....	محتوایی راجع به « شناخت دشمن »
۱۱۷.....	محتوایی مربوط به « شناخت بلاها و نقش آنها در تکامل انسان »
۱۱۷.....	محتوایی در مورد « شناخت زمان و تاریخ و حوادث و تحولات آن »
	روشهای تدریس مورد استفاده حضرت علی (علیه السلام) در پیاده کردن محتواهای درسی
۱۱۹.....	مورد نظر آن حضرت
۱۲۰.....	روشهای گفتاری

۱۲۰	شیوه مناظره و مباحثه
۱۲۲	روش تدریس سخنرانی
۱۲۴	شیوه پرسش و پاسخ
۱۲۶	شیوه نکته آموزی یا آموزش غیر رسمی
۱۲۷	روشهای نوشتاری
۱۲۷	نامه نگاری
۱۲۷	رساله یا کتاب نویسی
۱۲۸	روش آموزش عملی
۱۲۹	ارزیابی و امتحان از دیدگاه حضرت علی (علیه السلام)
۱۳۲	نحوه ارتباط بین معلم و شاگرد از دیدگاه حضرت علی (علیه السلام)
۱۳۲	وظایف متقابل معلم و شاگرد
۱۳۲	مداومت بر تحرک و کوشش علمی و یادگیری علم
۱۳۳	تواضع و فروتنی معلم و شاگرد در برابر یکدیگر
۱۳۴	رابطه و رفتار معقول و میانه رو بین معلم و شاگرد
۱۳۴	ادب و احترام متقابل میان معلم و شاگرد
۱۳۵	مسئولیت پذیری و احساس مسئولیت معلم در برابر شاگرد
۱۳۶	اهل عمل بودن معلم (عمل کردن به گفتار)
۱۳۷	اعتراف معلم به آنچه نمی داند و شهادت شاگرد در اعتراف به عدم درک مطلب
۱۳۷	کوشش در بذل و اعطا و انفاق علم و دریغ نوزیدن از تعلیم علم
۱۳۹-۲-۲	مروری بر تحقیقات انجام شده
۱۴۶	خلاصه و جمع بندی فصل دوم

فصل سوم : روش تحقیق

۱۵۳	مقدمه
۱۵۳-۱-۳	روش تحقیق
۱۵۴-۲-۳	جامعه آماری
۱۵۴-۳-۳	تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری
۱۵۶-۴-۳	ابزارهای جمع آوری داده ها

- ۳-۵-روایی و اعتبار ابزار جمع آوری داده ها ۱۵۷
- ۳-۶- نحوه گرد آوری داده ها ۱۵۸
- ۳-۷- روش تجزیه و تحلیل داده ها ۱۵۸

فصل چهارم: تحلیل داده ها

- مقدمه ۱۶۰
- ۴-۱- آمار توصیفی ۱۶۰
- ۴-۱-۱- بررسی ویژگیهای عمومی ۱۶۰
- جنس معلمان ۱۶۰
- تحصیلات معلمان ۱۶۲
- سابقه کار ۱۶۳
- سن معلمان ۱۶۴
- ۲-۲- آمار استنباطی ۱۶۵
- سئوال اصلی تحقیق ۱۶۵
- ۴-۲-۱- میزان هماهنگی بین عملکرد معلمان با الگوی تربیتی حضرت علی علیه السلام چقدر است ؟ ۱۶۵
- سئوالهای فرعی تحقیق ۱۶۹
- ۴-۲-۲- سئوال فرعی ۱: میزان هماهنگی اهداف معلمان با اهداف مورد نظر امام علی (علیه السلام) چقدر است؟ ۱۶۹
- ۴-۲-۳- سئوال فرعی ۲: مبانی مورد نظر امام علی (علیه السلام) در امر تربیت تا چه اندازه مورد توجه معلمان است؟ ۱۷۴
- ۴-۲-۳- سئوال فرعی ۳: اصول مورد نظر امام علی (علیه السلام) در امر تربیت تا چه اندازه مورد توجه معلمان است؟ ۱۷۹
- ۴-۲-۵- سئوال فرعی ۴: چه میزان روشهای مورد نظر امام علی (علیه السلام) در تربیت مورد توجه و کاربرد معلمان است؟ ۱۸۴

- ۴-۲-۵-سؤال فرعی ۵: میزان هماهنگی شیوه های تدریس مورد استفاده حضرت علی (علیه السلام) برای آموزش محتواها در امر تعلیم و تربیت با شیوه های تدریس مورد کاربرد معلمین مدارس چقدر است؟..... ۱۹۱
- ۴-۲-۶- سؤال فرعی ۶: چه میزان بین محتواهای درسی مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) در امر تعلیم و تربیت و محتواهای درسی مورد استفاده در مدارس توسط معلمین هماهنگی وجود دارد؟..... ۱۹۷
- ۴-۲-۸- سؤال فرعی ۷: چه میزان بین نحوه ارزشیابی مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) از شاگردان با نحوه ارزشیابی مورد نظر معلمین از شاگردان هماهنگی وجود دارد؟..... ۲۰۲
- ۴-۲-۹- سؤال فرعی ۸: چه میزان بین نحوه برخورد معلمین با شاگردان با نحوه برخورد مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) هماهنگی وجود دارد؟..... ۲۰۷

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

- مقدمه..... ۲۱۴
- ۵-۱- نتیجه گیری..... ۲۱۴
- ۵-۲- بحث و بررسی..... ۲۱۶
- ۵-۳- محدودیت های تحقیق..... ۲۲۱
- ۵-۴- پیشنهادها..... ۲۲۱
- ۵-۴-۱- پیشنهادهای کاربردی..... ۲۲۱
- ۵-۴-۲- پیشنهادهای پژوهشی..... ۲۲۳
- فهرست منابع..... ۲۲۴

پیوست ها

- پیوست ۱: پرسشنامه..... ۲۳۲
- پیوست ۲: تعیین روایی..... ۲۳۷
- پیوست ۳: تعیین پایایی..... ۲۴۰

فهرست جداول

- جدول ۱-۱-۴ توزیع فراوانی جنس معلمان ۱۶۱
- جدول ۲-۱-۴ فراوانی درصد فراوانی تحصیلات معلمان ۱۶۲
- جدول ۳-۱-۴ فراوانی سابقه کار معلمان ۱۶۳
- جدول ۴-۱-۴ توزیع فراوانی سن معلمان ۱۶۴
- جدول ۵-۱-۴ توزیع فراوانی ارزیابی عملکرد معلمان ۱۶۶
- جدول ۶-۱-۴ توزیع فراوانی اهداف تربیت ۱۷۰
- جدول ۷-۱-۴ توزیع فراوانی مبانی تربیت ۱۷۵
- جدول ۸-۱-۴ توزیع فراوانی اصول تربیت ۱۸۰
- جدول ۹-۱-۴ توزیع فراوانی روشهای مورد توجه و کاربرد معلمان ۱۸۵
- جدول ۱۰-۱-۴ توزیع فراوانی شیوه های تدریس معلمان ۱۹۲
- جدول ۱۱-۱-۴ توزیع فراوانی وضعیت محتوای درسی مورد کاربرد معلمان ۱۹۸
- جدول ۱۲-۱-۴ توزیع فراوانی نحوه ارزشیابی معلمان ۲۰۳
- جدول ۱۳-۱-۴ توزیع فراوانی وضعیت برخورد معلمان با شاگردان ۲۰۸
- جدول ۱-۲-۴ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره عملکرد معلمان با دیدگاه حضرت علی (علیه السلام) ۱۶۷
- جدول ۲-۲-۴ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی عملکرد معلمان با الگوی تربیتی حضرت علی (علیه السلام) ۱۶۸
- جدول ۳-۲-۴ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی عملکرد معلمان با الگوی تربیتی حضرت علی (علیه السلام) ۱۶۹
- جدول ۴-۲-۴ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره اهداف معلمان با اهداف مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۱۷۱
- جدول ۵-۲-۴ آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی اهداف معلمان با اهداف مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۱۷۲
- جدول ۶-۲-۴ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی اهداف معلمان با اهداف حضرت علی (علیه السلام) ۱۷۳
- جدول ۷-۲-۴ آزمون دو جمله ای برای تعیین درصد معلمینی که اعتقاد به ضرورت هدف دارند. ۱۷۳

- جدول ۴-۲-۸ آزمون دو جمله ای برای تعیین درصد معلمینی که اعتقاد به لزوم دارا بودن اهداف متعدد دارند..... ۱۷۴.....
- جدول ۴-۲-۹ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره مبانی معلمان با مبانی حضرت علی (علیه السلام) ۱۷۶.....
- جدول ۴-۲-۱۰ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی مبانی مورد نظر معلمین و حضرت علی (علیه السلام) ۱۷۷.....
- جدول ۴-۲-۱۱ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی مبانی مورد نظر معلمین با مبانی مورد نظر درصد معلمین با حضرت علی (علیه السلام)..... ۱۷۸.....
- جدول ۴-۲-۱۲ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به تفاوت وسع و تطور رشد ۱۷۸.....
- جدول ۴-۲-۱۳ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمیت به ضعف و محدودیت در انسانها ۱۷۹.....
- جدول ۴-۲-۱۴ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره اصول تربیت معلمین با اصول تربیت حضرت علی (علیه السلام) ۱۸۱.....
- جدول ۴-۲-۱۵ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی اصول تربیت مورد نظر معلمین و حضرت علی (علیه السلام) ۱۸۲.....
- جدول ۴-۲-۱۶ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به اصل تدریج ۱۸۳.....
- جدول ۴-۲-۱۷ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به اصل رعایت تفاوت‌های فردی ۱۸۳.....
- جدول ۴-۲-۱۸ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به اصل تغافل ۱۸۳.....
- جدول ۴-۲-۱۹ آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به اصل مداومت ۱۸۴.....
- جدول ۴-۲-۲۰ آزمون آماری t برای مقایسه میانگین نمره روشهای تربیت معلمین با روشهای تربیت حضرت علی (علیه السلام) ۱۸۶.....
- جدول ۴-۲-۲۱ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی روشهای تربیت معلمین با روشهای تربیت حضرت علی (علیه السلام)..... ۱۸۷.....
- جدول ۴-۲-۲۲ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی روشهای تربیت مورد توجه معلمین با روشهای تربیت حضرت علی (علیه السلام)..... ۱۸۸.....
- جدول ۴-۲-۲۳ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش تمثیل و تشبیه ۱۸۹.....

- جدول ۴-۲-۲۴ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش تکلیف به قدر وسع ۱۸۹
- جدول ۴-۲-۲۵ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش عدالت و مجازات و تشویق ۱۸۹
- جدول ۴-۲-۲۶ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش چشم پوشی اشتباهات ۱۹۰
- جدول ۴-۲-۲۷ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش سهولت در تکلیف ۱۹۰
- جدول ۴-۲-۲۸ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش استدلالهای عقلی ۱۹۰
- جدول ۴-۲-۲۹ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی در استفاده از روش تکرار مطالب ۱۹۱
- جدول ۴-۲-۳۰ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره شیوه های تدریس معلمان با شیوه های تدریس حضرت علی (علیه السلام) ۱۹۳
- جدول ۴-۲-۳۱ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی روشهای تدریس معلمین با ۱۹۴
- جدول ۴-۲-۳۲ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی شیوه های تدریس معلمین با شیوه های تدریس مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۱۹۵
- جدول ۴-۲-۳۳ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی در کاربرد شیوه سخنرانی ۱۹۵
- جدول ۴-۲-۳۴ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی در کاربرد شیوه بحث و مذاکره ۱۹۶
- جدول ۴-۲-۳۵ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی در کاربرد روش پرسش و پاسخ ۱۹۶
- جدول ۴-۲-۳۶ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی در جهت اعتقاد به استفاده از روشهای تدریس متفاوت ۱۹۶
- جدول ۴-۲-۳۷ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره محتواهای درسی مورد کاربرد معلمین و محتوای درسی مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۱۹۹

- جدول ۴-۲-۳۸ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی بین محتوای درسی مورد توجه کاربرد معلمین و محتوای درسی مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۲۰۰
- جدول ۴-۲-۳۹ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان هماهنگی بین محتوای درسی مورد توجه معلمین و محتوای درسی مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۲۰۱
- جدول ۴-۲-۴۰ آماره های آزمون دو جمله ای در مورد میزان توجه معلمین به سودمندی محتوا ۲۰۱
- جدول ۴-۲-۴۱ آماره های آزمون دو جمله ای در مورد میزان هماهنگی از نظر توجه به نظریات متفاوت ۲۰۲
- جدول ۴-۲-۴۲ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره نحوه ارزشیابی معلمان با نحوه ارزشیابی از نظر حضرت علی (علیه السلام) ۲۰۴
- جدول ۴-۲-۴۳ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی نحوه ارزشیابی معلمین با نحوه ارزشیابی از نظر حضرت علی (علیه السلام) ۲۰۵
- جدول ۴-۲-۴۴ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین هماهنگی نحوه ارزشیابی معلمین با نحوه ارزشیابی حضرت علی (علیه السلام) ۲۰۶
- جدول ۴-۲-۴۵ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به چند مرحله ای بودن ارزشیابی ۲۰۶
- جدول ۴-۲-۴۶ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان توجه معلمین به شیوه های مختلف ارزشیابی ۲۰۶
- جدول ۴-۲-۴۷ آماره های آزمون t برای مقایسه میانگین نمره برخورد معلمین با شاگردان با دیدگاه حضرت علی (علیه السلام) در مورد این برخورد ۲۰۹
- جدول ۴-۲-۴۸ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی نحوه برخورد معلمین با شاگردان با برخورد مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۲۱۰
- جدول ۴-۲-۴۹ آماره های آزمون دو جمله ای برای بررسی میزان هماهنگی نحوه برخورد معلمین با شاگردان با برخورد مورد نظر حضرت علی (علیه السلام) ۲۱۱
- جدول ۴-۲-۵۰ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان معلمینی ۲۱۱
- جدول ۴-۲-۵۱ آماره های آزمون دو جمله ای برای تعیین میزان معلمینی که اعتقاد به عمل کردن به گفتار دارند ۲۱۲

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۳ توزیع فراوانی معلمان مدارس به تفکیک مدرسه ۱۵۵
- نمودار ۴-۱-۱ درصد فراوانی جنس معلمان ۱۶۱
- نمودار ۴-۱-۲ درصد فراوانی تحصیلات معلمان ۱۶۲
- نمودار ۴-۱-۳ توزیع فراوانی سابقه کار معلمان ۱۶۳
- نمودار ۴-۱-۴ درصد فراوانی سن معلمان ۱۶۴
- نمودار ۴-۱-۵ درصد فراوانی ارزیابی عملکرد معلمان ۱۶۶
- نمودار ۴-۱-۶ درصد فراوانی اهداف تربیت ۱۷۰
- نمودار ۴-۱-۷ درصد فراوانی مبانی تربیت مورد توجه معلمان ۱۷۵
- نمودار ۴-۱-۸ درصد فراوانی اصول تربیت مورد توجه معلمان ۱۸۰
- نمودار ۴-۱-۹ درصد فراوانی روشهای مورد توجه و کاربرد معلمان ۱۸۵
- نمودار ۴-۱-۱۰ درصد فراوانی شیوه های تدریس معلمان ۱۹۲
- نمودار ۴-۱-۱۱ درصد فراوانی محتوای درسی مورد کاربرد معلمان ۱۹۸
- نمودار ۴-۱-۱۲ درصد فراوانی نمره ارزشیابی معلمان ۲۰۳
- نمودار ۴-۱-۱۳ درصد فراوانی وضعیت برخورد معلمان با شاگرد ۲۰۸

مقدمه:

امروزه مبحث تعلیم و تربیت یکی از مقوله‌هایی است که پرداختن به آن باعث پیشرفت جامعه می‌گردد زیرا تربیت عبارتست از فراهم کردن زمینه‌ها و عوامل برای رشد و شکوفایی استعدادهای فرد در جهت مطلوب (علوی، ۱۳۸۶) و اگر بتوان در جامعه‌ای امر تربیت را خوب پیاده کرد به طور قطع بسیاری از مشکلات جامعه حل می‌گردد.

اما باید توجه داشت که نظریات مختلفی در باب تعلیم و تربیت ارائه شده که براساس نگرش و جهانبینی نظریه پردازان بوده است، لذا در تعیین نوع استعدادهایی که باید شکوفا شود و حتی هدف تربیت تفاوت‌هایی وجود دارد. چه بسا بسیاری از این نظریات در جوامع خارج از جامعه نظریه پرداز، مطلوبیت لازم را نداشته باشد زیرا در جهت اهداف آن جامعه نمی‌باشند. باید توجه داشت اهداف نهایی از سنتهای اجتماعی اعم از دینی و غیر دینی مایه می‌گیرند و اهدافی که متأثر از سنتهای اجتماعی جامعه باشند به آسانی در جامعه مقبول واقع می‌شوند. (شکوهی، ۱۳۸۳) و از آنجا که ما در جامعه اسلامی زندگی می‌کنیم و تعریف و شناختی که از انسان و استعدادهايش داریم براساس اسلام است و اهداف تربیت او را نیز براساس اهداف مورد نظر اسلام تعریف می‌کنیم؛ لذا اگر بتوان شیوه تربیتی او را هم، منطبق بر فرهنگ او کرد به طور قطع می‌توان به طرح بسیاری از مسائل جدید، بر اساس اسلام پرداخت که در فرهنگها جوامع دیگر به دلیل نوع تعریفی که از انسان دارند مطرح نبوده است و کمبود این امور در امر تربیت در جاهایی مثل سیستم آموزش و پرورش احساس می‌شود.

باید توجه داشت که رسول اکرم (صلی الله علیه و آله)، پیامبر بزرگ اسلام، خود تربیت یافته الهی می‌باشند چنانکه خودشان می‌فرمایند: «ادبني ربي فاحسن تأديبي» (نهج الفصاحه، ۱۳۸۵: ۴۷) و حضرت علی (علیه السلام) نیز تربیت یافته دست رسول خداست و از زبان خود ایشان نقل است: «انی كنت اذا سئلتُ رسولَ اللهِ أعطاني و اذا سكتُ عن مسألته ابتدأني» (غرر الحکم، ج ۲: ۱۹۰). به راستی که من نسبت به رسول خدا چنان بودم که هر گاه از رسول خدا می‌پرسیدم پاسخم را می‌داد و هر گاه خموش می‌شدم و سکوت می‌کردم آن حضرت آغاز می‌فرمود و به من تعلیم می‌فرمود. و کسی جز ایشان، چنین از رسول خدا در همه زمینه‌ها مطلب نگرفته است. لذا اگر بتوان الگوی تربیتی که توسط این بزرگواران در مورد شاگردان خود پیاده می‌شود را تنظیم و طراحی کرد به طور قطع می‌توان به امر تربیت آنگونه که شایسته انسان است با توجه به کرامتی که به او از جانب خدا عطا شده است «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ» (الإسراء: ۷۰)، دست یافت.

لذا با توجه به گفتارها، سخنان، کردار و رفتار آن حضرت در آثار به جامانده از ایشان مانند نهج البلاغه، غرر الحکم و دررالکلم و... سعی در تبیین و تنظیم الگوی تربیتی ایشان می شود، و از آنجا که بهترین نهادی که برای امر تعلیم و تربیت تعریف شده است و مشغول به فعالیت است، آموزش و پرورش می باشد لذا سعی بر این است این الگوی تربیتی متناسب با نظام آموزش و پرورش تنظیم و تدوین گردد لذا در این الگو بررسی می شود اهداف تربیت از دیدگاه حضرت علی (علیه السلام)، روشهای تدریس برای رسیدن به این اهداف، محتوای تدریس، نحوه برخورد معلم و شاگرد و نحوه ارزشیابی معلم از شاگرد و در نهایت برای بررسی نواقص و کاستی های موجود در نظام آموزش و پرورش کنونی به مقایسه عملکرد معلمین شهر کرمان براساس این الگو پرداخته می شود.

۱-۱- بیان مسئله:

توجه به تربیت توجه به حیاتی ترین مقوله انسانی است، زیرا همه سامانها و نابسامانها، صلاحها و فسادها، سعادتها و شقاوتها به نوع تربیت انسان بر می گردد و در بستر تربیت است که سعادت و شقاوت انسان تعیین می گردد. انسان موجودی بالقوه است و مستعد همه والایها و تباهیهاست و آنچه که تعیین می کند انسان به کدام سو برود تربیت است (دلشاد تهرانی، ۱۳۸۵). در واقع هنگامی که عقب ماندگی و ناکامی ملتها را در بر می گیرد بزرگان با بررسی سیستم تربیتی موجود به جست و جوی دلایل و ریشه های آن می پردازند چرا که پیشرفت و عقب ماندگی ابتدا در گستره ی فکر و اراده مطرح می شود سپس به عرصه های دیگر سرایت می کند (عرسان الکیلانی، ۱۳۸۰).

تعلیم و تربیت بیش از هر چیز وابسته به فرهنگ جوامع است و اگر بخواهیم گروهی از جامعه را تربیت کنیم باید ابتدا به سراغ فرهنگ آن جامعه رفت (باقری، ۱۳۸۶). اگر بتوان با استفاده از فرهنگ اسلامی حاکم بر جامعه یک الگوی تربیتی ارائه داد به طور قطع تأثیرات مثبتی بر تعلیم و تربیت آن جامعه خواهد داشت، چرا که تربیت موجب سازندگی و برآزندگی انسانهاست و ضعف و ناتوانی انسان در بدو تولد بر همگان آشکار است و تنها عامل تربیت است که این انسان ناتوان را به صورت فردی بالغ، توانا و دارای خصایص انسانی، کرامت، عزت، احترام، جوانمردی، بلند نظری، شجاعت، نوع دوستی، حکمت، عدالت و عمل می گرداند و در صورت عدم تربیت، اعمال انسان در حد غریزی و ابتدایی مانند سایر حیوانات خواهد ماند (نیکزاد

، (۱۳۷۵). و این نوع تربیت زمانی حاصل می شود که نگاه به انسان همان، نگاهی باشد که آفریننده او به انسان دارد و این نگاه در نظام تربیتی اسلام به درستی به انسان صورت گرفته است. حال باید دید تعریف تربیت چیست؟ برای پی ریزی یک الگوی تربیتی جهت رشد انسان در مسیر صحیح انسانی اسلام چه منابعی را معرفی می کند؟ در تعریف تربیت موارد متعددی مطرح شده است که از جمله آنها می توان موارد زیر اشاره کرد:

تربیت عبارت است از « بالندگی فرهنگی فرد، که از طریق کسب مهارتها و رشد و استعدادها درونی فرد کامل می شود» (حاجی آبادی، صادق زاده، ۱۳۸۰: ۱۹۰).

« تربیت به معنای وسیع کلمه عمل یا فعالیت است که دارای اثر سازنده روی جسم، روح، شخصیت انسان است و موجب شایستگی های مادی و معنوی در فرد باشد» (نیکزاد، ۱۳۷۵: ۱۱).
« تربیت اسلامی عبارت است از شکوفا ساختن و پرورش دادن و به فعلیت رساندن جمیع استعداد های انسان در کلیه ابعاد و جوانب شخصیتی وی، یعنی جسمانی، عقلانی، اجتماعی، عاطفی، اخلاقی، دینی در جهت الهی و اسلامی» (علوی، ۱۳۸۶: ۱۲۴).

همانطور که در تعاریف مختلف تربیت مشاهده می شود در کلیه آنها تربیت، فرایندی است که در آن هر عمل یا فعالیت که صورت می گیرد، و باعث رشد و شکوفایی کلیه استعدادها و بالقوه آدمی در تمام ابعاد وجودی و شخصیتی اومی شود او را در جهت هدف مطلوبی که برای انسان در نظر گرفته شده است سوق می دهد.

در جهت انجام امر تربیت، مکاتب مختلف تربیتی، روشهای مختلفی را مطرح می کنند در این بین اسلام روش تربیتی خاصی را ارائه می دهد. روش تربیتی اسلام در قرآن و احادیث بیان گردیده است (احمدی، ۱۳۶۴). توجه به این حقیقت ضروری است که اسلام به عنوان یک نظام در هر زمینه، جنبه تربیتی دارد. اصول اعتقادی اسلام، توحید، نبوت و ... همه نقش تربیتی دارد، قرآن مجید از لحاظ تربیتی در معنای وسیع، بهترین و کاملترین کتاب تربیتی برای انسان است، حتی گفتار رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و احادیث صادر شده از ائمه اطهار (علیهم السلام) همه جنبه تربیتی دارد (شریعتمداری، ۱۳۸۴). اسلام الگوی تربیتی کاملی را برای انسان پیشنهاد می کند که هدف آن پرورش انسانهایی صالح، درستکار، مومن و متقی است و خود به عنوان یک دین و آیین دارای اصول عدالت و قوانین منظم است (احمدی، ۱۳۶۴). در واقع می توان گفت: یکی از کارآمدترین روش های تربیت الگودهی است و بی تردید ارائه یک سرمشق مناسب و حقیقی می تواند در جنبه های مختلف بر تربیت افراد اثر بگذارد و هدف از تربیت به شیوه الگوپردازی